

BRANIMIR BRGLES

DUBRAVKA IVŠIĆ MAJIĆ

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb

bbrgles@ihji.hr

divsic@ihji.hr

OSOBNNA IMENA U REGISTRU GORIČKOGA DESETINSKOG OKRUGA IZ 1464. GODINE¹

Vrelo koje analiziraju autori jedan je od najstarijih u cijelosti sačuvanih registara crkvene desetine s područja Zagrebačke biskupije. Taj dosad neobjavljeni dokument sadrži nekoliko tisuća osobnoimenskih potvrda koje su detaljno analizirane u skladu s precizno oblikovanom metodologijom istraživanja. Uz analizu osobnih imena po podrijetlu i tvorbi, autori donose i potvrde neuobičajenih te rijetkih osobnih imena.

1. Uvod

Analizirani dokument nastao je 1464. godine. Riječ je o registru crkvene desetine (*Registrum decimale*) u Gorici, jednome od desetinskih okruga Zagrebačke biskupije koji obuhvaća dio povijesnoga goričkog arhiđakonata. Zagrebačka biskupija bila je podijeljena na ukupno deset desetinskih okruga (Gora, Svetačje, Garignica, Donja Komarnica, Gornja Komarnica, Križevci, Moravec, Geša, Voćin i Varaždin), a Kaptol je pobirao desetinu u sedam desetinskih okruga (Podgorje, Gorica, Zagorje, Glavnica, Bekšin, Prekosavski desetinski okrug te desetinski okrug oko Zagreba). Podjela na okruge, kojom se nastojalo olakšati proces bilježenja, kontrole i pobiranja crkvene desetine, potanko je opisana u kaptolskim statutima sredinom XIV. stoljeća. Rekonstrukciju desetinskih okruga iz toga razdoblja omogućili su podatci sačuvani u obračunima crkvene desetine iz vremena biskupa Osvalda Tuza (Adamček 1980: 83). Desetinski okrug Gorica (u dokumentima se pojavljuje latinski izraz *cultelus Gorica*) obuhvaćao je vrlo široko područje

¹ Rad je rezultat istraživanja koje je dijelom financirala Hrvatska zaklada za znanost u sklopu projekta MEDITOP (IP-2020-02-8706).

kojemu su pripadala vlastelinstva Steničnjak, Skrad, Kremen, Turanj, Peć, Kladuša, Cetin te nekoliko plemićkih općina, poput Ladihovića i Velemerića. Južne granice desetinskoga okruga Gorice osporavao je krbavski biskup, koji je preuzeo pobiranje desetine u Kladuši i Cetinu.

Učinkovito nadgledanje i kontrola cjelokupne seljačke proizvodnje podrazumijevali su njezino popisivanje i provjeravanje nakon svakoga proizvodnog ciklusa, odnosno dva do tri puta godišnje. Upravo zahvaljujući tako detaljnomu praćenju i bilježenju kaptolskih službenika, do danas se očuvalo više desetaka popisa sastavljenih tijekom XV. stoljeća. Nažalost, izlaganje popisa svjetlosti i zraku znatno ih oštećuje, zbog čega ih je najčešće moguće proučavati samo uz pomoć mikrofilma ili na računalu (ako su skenirani i dostupni u digitalnome formatu).

1.1. Opis dokumenta

Dokument se sastoji od 35 araka, odnosno od 70 ušivenih listova, koji ukupno sadrže 140 folija standardnoga izduženog formata, kakav se uobičajeno koristio tijekom popisivanja crkvene desetine. Analizirano vrelo zapravo se sastoji od dvaju registara.

Stariji registar nastao je 1461. godine te je naslovljen *Registru[m] deci[m]ale de Goricha Anno Dom[in]o M CCCC LX p[ri]mo factu[m] p[er] me Georgiu[m] Viti de Korbaue p[re]be[ndarius] eccl[es]ie Zag[rab]iens[is]*. Iz naslova doznajemo da je dokument sastavio prebendar zagrebačke biskupije Juraj (Vidov) od Krbave. U usporedbi s mlađim registrom stariji je nešto lošije očuvan, rukopis je mnogo teže čitati te se čini da neke stranice nedostaju ili su se pomiješale.

Na foliji 61 spomenutoga dokumenta započinje registar iz 1464. godine, naslovljen *Sequitur Registru[m] Decimaru[m] [de] Goricza factu[m] Anno d[omi]ni M CCCC sexagesimo quarto*. Rukopis je u tome registru mnogo uredniji te se čini da su listovi dokumenta pravilno raspoređeni. Usto, mlađi je popis nešto opširniji od starijega. Navedeni su razlozi utjecali na odluku da transkribiramo mlađi popis te da transkribirane podatke potom pokušamo usporediti s podacima u starijemu registru.

Dokument je pisan tipom kurzivne gotice, koji je bio uobičajen tijekom druge polovice XV. stoljeća u priručnim registrima i sličnim dokumentima nastalima na području Zagrebačke biskupije i Kaptola. Papir je uglavnom dobro očuvan, a tinta je još uvijek dovoljno dobro vidljiva, premda je na nekim mjestima razlivena.

1.2. Unutrašnja struktura dokumenta

Premda je riječ o registrima, koji uobičajeno donose popis podložnika i njihovih obveza, dva analizirana registra donose samo popis podložnika. Nijedan od njih ne donosi podatke o obvezama naturalnih ili novčanih podavanja. Premda su

takvi registri rijetki, nisu posve neuobičajeni. Ipak, danas možemo samo nagađati o razlozima zbog kojih popisivač nije unio i ostale podatke o obvezama podložnika. Moguće je da popis ne donosi podatke o količini ili vrijednosti prikupljene crkvene desetine jer je dogovoren paušal koji je plaćao svaki zabilježeni podložnik.

Ukupno je popisano više od dvije tisuće stotinu podložnika u sedamdeset naselja. Naselja zabilježena u popisu samo su dijelom uspješno ubicirana. Riječ je o ovim naseljima: Belcheuichy, Blaseuichy, Castelische, Ce(wi)zey penes Scrud, Chochychy, Chutkowczy, Cluch, Cnea, Collechan Podgorw, Coraniche, Corona, Crismanichy, Curyawech, Czandrouich, Dedin, Dobouecz, Dolency, Dragmanichy, Druschichy, Fuka, Gaaz, Gorice, Dolch, Gozthinichy, Hrappauchy, Huthina, Huzychy prope Kladusam, Iablanouecz, Iauorowecz, Iursina Vezhz, Iwsichy, Kerker, Klokocz, Hruseuitza, Krychkouichy, Kuppisinczy, Ladyhoychy, Leparcha, Lepechz Werchz, Loka, Lypouecz, Lyzina, Napoly, Opoyewczy, Othok, Othrochichy, Pech, Polosaychy, Polye, Purgaria, Saulowchy, Sikuthychy, Stakalychy, Stoymerichy, Strelche, Sub Castro Cremen, Sub Ztenichnak, Suoeecz, Swarcha, Trebcha, Welymerichy, Werchkouichy, Winkowchy, Winnica, Wukoywchy, Zakupye, Zauersye, Zlanouichy, Zlath, Zlatinnik, Zuhar, Zuinnicza. Zabilježeno je i devet većih plemićkih posjeda (bez oznake toponima) na kojima su poimenično popisani njihovi podložnici (u vrelu se upotrebljava pojam *iobagiones*²). Riječ je o podložnicima Antuna Ladetića, Franka Dragačića, Kirina Dragačića, Fabijana Dragačića, Kirina Belčića, Pavla Knezića (ili Knežića), Vojka Maretića, Petra Otnića te Blaža Draganića.³

Podložnici su najvećim dijelom popisani po naseljima, a manji ih je dio popisano po plemićkim posjedima (tako, primjerice, umjesto imena naselja stoji *iobagiones Blasii Draganich*). U svakome naselju popisivač je najprije zabilježio ime seoskoga suca (*sudech*) i pristava (*priztaw*). Uloga suca i pristava pri popisivanju desetine nije bila samo ceremonijalna, već se od njih kao predstavnika naselja očekivala pomoć u pronalaženju i popisivanju pojedinih podložnika. Također, najčešće je uloga suca i njegova pomagača bila ponuditi smještaj i hranu decimatorima ili popisivačima.⁴

² *Iobagio* u historiografiji često označava kmeta (*colonus*), ali to značenje nije isključivo (Herkov 1956, II: 6). Preciznije definiranje toga pojma zahtijeva mnogo širu raspravu, koja bi uključivala promjene njegova značenja u različitim povijesnim razdobljima, ali i različitu upotrebu u hrvatskoj historiografiji.

³ Navedene su antroponimijske formule u tekstu članka standardizirane jer je riječ o osobnim imenima i prezimenima očuvanoga kontinuiteta sve do suvremenoga doba. U vrelu su ta imena i prezimena zabilježena na sljedeći način: Anthonius Ladethych, Frank Dragachych, Fabian Dragachych, Kyrin Dragachych, Kyrin Belchich, Paulus Knezich, Woyko Marethich, Petrus Othnich, Blasius Draganich. U vrelu se spominje više od dvadeset sitnijih plemića, na čijim su posjedima također zabilježena imena jobagiona, ali su uvijek zabilježeni uz naselje u kojemu se posjed nalazio.

⁴ Primjerice, prema jednome sačuvanom ugovoru iz 1490. godine određeno je da svaki seoski

U registar su bilježena imena predstavnika kućanstva, odnosno kućedomaćina. Uz imena nekih podložnika zabilježeno je *iobagio eius*, što označava podložnika prethodno zapisanoga pojedinca (najčešće se ne naznačuje društvena kategorija ni priroda podložničkoga odnosa). Nerijetko su bilježene i druge zanimljive pojedinosti o podložnicima, primjerice njihov obrt (*textor, kowach, pellifex, sartor, scornak, sostar, thkalecz...*), služba ili društveni položaj (*pap, dyak, swdecz, iudex, przstaw*) i obiteljske veze (*frater, filius, filiaster, neuozta, gener, patrinus, paztork, relict...*). Deveti zabilježeni podložnik u Hrapavcima (*Hrappauchy*) jest *Iwan frat[er] sac[er]dotis* (vjerojatno brat duhovnik ili svećenik), što R. Lopašić prevodi kao *pop* jer u svojoj monografiji *Oko Kupe i Korane* navodi da se »u Hrapavcima 1464. godine spominje pop Ivan« (Lopašić 1895: 54).

1.3. Povijest i struktura goričkoga desetinskoga kotara

Gorički desetinski kotar (u latinskim vrelima naziva se *Cultellus de Gorycza*) tijekom druge polovice XV. stoljeća obuhvaćao je područje oko tokova Gline, Kupe i Korane te uz Gvozd (Slatska gora, poslije Petrova gora). Gorici su u to doba pripadala vlastelinstva Steničnjak, Skrad, Kremen, Turanj, Peć, Kladuša i Cetin.⁵ Specifičnost su toga područja brojne plemićke općine, odnosno „općine plemenitih ljudi”. Gorički je kotar obuhvaćao stare plemićke općine Slat, Ladihovići, Koranica, Javorovec, Strelča, Trebinja, Hutinjani, Husići, Smrčkovići i druge.

Područje goričkoga kotara u XIII. se stoljeću nalazilo na granici sa srednjovjekovnim hrvatskim kraljevstvom, što je bio najvažniji razlog naseljavanja tako velikoga broja pripadnika sitnoga plemstva, u osnovi slobodnih plemića obveznih oružjem braniti granice kraljevstva (*iobagiones, iobagiones castris*). Taj je društveni sloj u kasnome razvijenom i kasnome srednjem vijeku prošao kroz više promjena i transformacija. Jačanjem višega plemstva pojedinci, ali i cijele spomenute općine ili bratstva plemenitih ljudi, počeli su gubiti kolektivne i individualne slobode. Tijekom druge polovice XV. stoljeća, a posebice sedamdesetih i osamdesetih godina, kralj Matija Korvin provodio je politiku suzbijanja moći feudalnih magnata. Nakon pada Bosne, 1463. godine, obrambene zadaće kralja i plemstva postale su primarna obveza, što je dovelo do dodatne centralizacije države. Međutim, ubrzo nakon Korvinove smrti nastavilo se jačanje visokoga plemstva, a početkom XVI. stoljeća, s približavanjem i intenziviranjem vojnih napada Osman-skoga Carstva s istoka, gorički će kotar – koji se ponovno našao na graničnome

sudac i vojvoda popisivačima moraju ponuditi vedro zobi, kruh vrijedan 2 denara, kopuna i pin-tu vina. Popisivačima, ili decimatorima, na većim se vlastelinstvima pridružio banovac, a u pojedini-m naseljima sudac, prečo ili drugi predstavnici podložnika (usp. HR-NAZG, ACA, sv. 13, br. 62; Adamček 1980: 144).

⁵ U posljednjim dvama vlastelinstvima postojao je spor između Zagrebačkoga kaptola i krbav-skoga biskupa oko prava na pobiranje desetine (usp. Adamček 1980: 84).

području – početi prolaziti kroz još jednu temeljitu društvenu i strukturnu transformaciju (usp. Grgin 2001; Kekez 2011: 19–20; Szeberény 2012: 33–35).

2. Cilj istraživanja i metodologija

U radu smo željeli provesti što potpuniju onomastičku analizu osobnih imena iz registra. Popis je najprije transkribiran u Excelov radni list koji sadrži sljedeće stupce: toponim, osobno ime, pridjevak, napomene, folija. Naknadno su u sklopu obrade dodani stupci: varijantno ime, etimološko ime, podrijetlo, tvorba, obiteljske veze i zanimanje.

Kriteriji za utvrđivanje istih/različitih osobnih imena preuzeti su iz rada *Prilog proučavanju osobnih imena u 16. stoljeću (na primjeru vlastelinstava Susedgrad i Donja Stubica)* (Brgles i Čilaš Šimpraga 2016: 28):

- istim imenima smatraju se etimološki, tvorbeno i fonološki ista imena s različitim grafijskim rješenjima za isti fonem (npr. *Iurko* i *Iwrko*)
- različitim imenima smatraju se različite tvorbene i fonološke strukture etimološki istih imena (npr. *Ivan* i *Ivek*; *Andrej* i *Endrej*) i nazivaju se *varijantnim imenima*.

Ipak, interpretacija mnogih imena ovisi o njihovu čitanju. Isti se fonemi pišu na više načina, a dodatni su problem u interpretaciji i ista grafijska rješenja za različite foneme. Primjerice, s obzirom na to da se grafemom *s* zapisuju i fonem *s* i fonem *š*, moguće su dvostruke interpretacije odraza etimoloških imena *Simon* i *Stephanus*: *Sime*, *Simo*, *Symun*, *Symon*, *Symko* mogu se čitati *Sime*, *Simo*, *Simun*, *Simon*, *Simko* ili *Šime*, *Šimo*, *Šimun*, *Šimon*, *Šimko*. *Stephan* se može čitati *Stefan* ili *Štefan*. Zabilježena su i imena koja se mogu različito interpretirati s obzirom na tvorbenu strukturu, kao temeljna ili kao izvedena (npr. *Lovrenec*, *Andrijaš*). U nekim pak slučajevima, kad je zabilježena jednorječna imenska formula, ne možemo sa sigurnošću utvrditi je li riječ o osobnome imenu ili prezimenu. Kod osobnih imena s višestrukim interpretacijama u bilješci ispod teksta donosimo alternativnu interpretaciju.

Da je u ovakvim istraživanjima potrebna određena fleksibilnost u interpretaciji, potvrđuje nam i usporedba analiziranoga registra sa starijim registrom iz 1461. Primjerice, udovica *Kata* iz naselja *Corona* (Korana) 1464. je godine zabilježena kao *relicta Katha*, a tri je godine prije zabilježena kao *Kata Iurieulichia*. Osoba koja je u ovdje analiziranome registru iz 1464. zapisana kao *Andrey Mirozauichich* (*Andrej Mirosavčić*)⁶, u starijemu se popisu zove *Andras filius Miroslaw*

⁶ U dokumentu su jedno ispod drugoga zabilježena imena *Andrey Mirozauchich* i *Dimiter Mirozlauchich*. Nije moguće utvrditi je li popisivač namjerno zabilježio ovu distinkciju ili je riječ o nenamjernoj pogrešci (usp. HR-NAZG, ACA, sv. 26, br. 14; fol. 16). U dokumentu nalazimo još nekoliko pridjevaka motiviranih osobnim imenima sa sastavnicom *slav* (*Borezlauchich*, *Nadezlauchich*, *Slaugoztich*, *Whudizlauchich*), te osobnih imena na *-slav* (*Radozlaw*).

(*Andraš sin Miroslava*)⁷, *Briccius* je u starijemu popisu *Berczko*, *Matko Gerdanich* u starijemu je popisu zabilježen kao *Mathko Gerdinich*, *Gregur Lach* kao *Gregur Lasich*, *Peter sutor* kao *Peter Sostar*, *Swdech Kerdasa* kao *Sodech Gerdos*, *Mathey Begouich* kao *Mathey Bogouich*, *Fabyan Benekouich* kao *Fabek Benedikouich*, *Michouil Stary* kao *Mihowil Stare*.

S obzirom na te višestruke mogućnosti čitanja i interpretacije imena te na određen broj nejasnih imena, brojčani podatci koje donosimo u nastavku samo su okvirni. Stoga ih ne treba promatrati kao konkretne brojeve, nego kao omjere.

3. Grafija

Popis je pisan rukopisnom latinicom. U XV. stoljeću, u doba nastanka ovih popisa, grafija hrvatskoga jezika nije bila ujednačena. Uzusi zapisa pojedinih fonema razlikovali su se s obzirom na regiju, a često je grafija bila neujednačena i unutar istoga teksta, odnosno u tekstu istoga zapisivača. U nastavku donosimo tablicu grafijskih rješenja koja se razlikuju od suvremene hrvatske grafije te za foneme koji su zapisani na više različitih načina.

fonem(i)	grafem(i)	imenski primjeri
<i>i</i>	<i>i</i>	<i>Iwan, Iagicha</i>
	<i>y</i>	<i>Endrych, Iagycza</i>
<i>ij</i>	<i>y</i>	<i>Ffabyan, Ilya</i> ⁸
<i>u</i>	<i>u</i>	<i>Iuray, Sudech</i>
	<i>w</i>	<i>Iwray, Swdech, Wrsa</i>
	<i>v</i>	<i>Vrsa</i>
<i>vi</i>	<i>y</i>	<i>Boynikoych*</i> , <i>Ilyaseych*</i> , <i>Yegudoych</i> ⁹
<i>iv</i>	<i>y</i>	<i>Ysich*</i>
<i>vu</i>	<i>w</i>	<i>Wk, Wkodlachich*</i>
	<i>wu</i>	<i>Wukech, Wukmanich*</i>

<i>c</i>	<i>ch</i>	<i>Dragech, Franch, Iagicha, Walench</i>
	<i>cz</i>	<i>Francz, Iagycza, Iaurowecz**</i> , <i>Lowrencz</i>
	<i>c</i>	<i>Bencek</i>
<i>č</i>	<i>ch</i>	<i>Cherne, Gerdeche, Kolechay*</i> , <i>Marecha</i>

⁷ HR-NAZG, ACA, sv. 26, br. 14; fol. 8.

⁸ Moguća je i interpretacija *Ila*.

⁹ Zapisivanje glasovnih skupova *vi*, *iv* u prezimenima poput Ilijašević, Bojniković, Ivšić pomoću grafema *y* uobičajeno je u registrima crkvene desetine i drugim dokumentima koji potječu iz druge polovice XV. stoljeća.

fonem(i)	grafem(i)	imenski primjeri
	<i>cz</i>	<i>Gerdocz, Klokokcz**</i> , <i>Mikocz, Pucz Kouich*</i>
	<i>c</i>	<i>Iurscek</i>
<i>ć</i>	<i>ch</i>	<i>Blasych, Mihouich, Petrych, Wranich</i>
	<i>cz</i>	<i>Blasycz, Gregurycz, Petricz</i>
<i>đ</i>	<i>g</i>	<i>Gurag, Gurg, Gurek</i>
	<i>gh</i>	<i>Guragh, Gurgh, Gwrgh</i>
<i>f</i>	<i>ff</i>	<i>Ffabyan, Ffranche</i>
	<i>ph</i>	<i>Philip¹⁰, Philipchich*</i> , <i>Stephan, Stephanchich*</i>
<i>h</i>	<i>h</i>	<i>Emrih, Hans, Herwathin, Iemrih, Mihał, Mihouil</i>
	<i>ch</i>	<i>Emerich, Michal, Michouil</i>
<i>j</i>	<i>i</i>	<i>Iacov, Ianna, Iela, Mathei</i>
	<i>y</i>	<i>Matey, Ozthoya, Radiuoy, Thadey, Yelchich*</i>
	∅ (između samoglasnika)	<i>Andreecz, Ilia, Lucia¹¹; Matheech¹²</i>
<i>k</i>	<i>k</i>	<i>Antolek, Bedek, Bosnak, Iake, Ielka, Katha, Kavran, Kelemin, Kirin, Kolechay, Koz, Matko, Mike, Mikula, Tomko, Wuchak</i>
	<i>c</i>	<i>Caspar, Coz, Crizmanich*</i> , <i>Cuzma, Luca, Miclouus, Micula</i>
	<i>ck</i>	<i>Lucka</i>
<i>kš</i>	<i>x</i>	<i>Draxa¹³, Fexa, Grexa, Iaxa, Luxa, Luxe, Mixa, Mixe</i>
<i>ḷ</i>	<i>l</i>	<i>Cluch**</i> , <i>Cluchich*</i> , <i>Lubech, Wragolubych*</i>
	<i>ly</i>	<i>Bolyonik*</i> , <i>Malyanech, Malyaneuich*</i> , <i>Milyanchich*</i> , <i>Polyaschakouich*</i> , <i>Polye**</i> , <i>Zelyenak*</i>
<i>li</i>	<i>ly</i>	<i>Cralych*</i> , <i>Micholych*</i> , <i>Napoly**</i> , <i>Zerblyn*</i>
	<i>li</i>	<i>Zreblin*</i>
<i>ń</i>	<i>ni</i>	<i>Iagnia</i>
	<i>ny</i>	<i>Munyas, Scaldenyak*</i>
	<i>n</i>	<i>Cranech*</i> , <i>Ztenichnak**</i>

¹⁰ Fonem *f* zapisan kao *ph* pojavljuje se samo u imenima *Filip* i *Stefan*, u kojima je to i etimološki zapis, pa nije sigurno treba li *ph* u njima smatrati etimološkim ili prilagođenim zapisom.

¹¹ Može biti i etimološki zapis toga imena.

¹² Zapisi *Andreecz*, *Matheech* mogu se čitati *Andrejec*, *Matejec* ili *Andrec*, *Matec*. Osobna imena *Matec* i *Matejec* posredno su potvrđena prezimenima *Matečić* i *Matejčić* (ARj VI: 518).

¹³ Lik *Draxa* moguće je čitati i *Draž*a, pri čemu bi *x* bio grafem za *ž*. To osobno ime i od njezad izvedeno prezime *Draxic(h)* bili bi jedini primjeri u dokumentu u kojima *x* stoji za *ž*. S obzirom na to, malu prednost dajemo čitanju *Drakša*, analogijom prema čitanju zapisa *Iaxa*, *Luxa*, *Mixa* kao *Jakša*, *Lukša*, *Mikša*.

fonem(i)	grafem(i)	imenski primjeri
	<i>nn</i>	<i>Knesinnak*</i>
<i>p</i>	<i>ph</i> ¹⁴	<i>Pfiliph, Philip</i>
	<i>pp</i>	<i>Opprucheuich*, Reppa*, Suppan*</i>
<i>s</i>	<i>s</i>	<i>Stansa, Stepan, Syda</i>
	<i>z</i>	<i>Zmolko, Ztanisa, Ztansa, Ztepan</i>
<i>š</i>	<i>s</i>	<i>Balsa, Bosnak, Dragosa, Gerdes, Saffar</i>
<i>v</i>	<i>u</i>	<i>Iue, Michouil, Pauech, Paulek, Radiuoy, Syuko</i>
	<i>v</i>	<i>Valenth, Vidmanich*, Vid, Vidouich*</i>
	<i>w</i>	<i>Iacow, Iwek, Kawran, Walenth, Werban, Wid</i>
<i>ž</i>	<i>s</i>	<i>Blasek, Crisan, Syuko</i>
	<i>?x</i>	<i>?Draxa</i> ¹⁵

*pridjevak, **toponim

Tablica 1. Bilježenje fonema i fonemskih kombinacija

Refleks jata redovito je zapisan kao *e*: *Belko, Lepko, Cvetko; Stepan, Stepe, Stepech* (i ostali odrazi imena *Stephanus*). Vidljivo je to i u potvrdama pridjevaka: *Dereuodelych**, *Nedelchich**.

Na mjestu slogotvornoga *r* zapisano je *er*: *Berle, Cherne, Chernech/Cherneck, Chernka, Gerdak, Gerde, Gerdeech, Gerdeche, Gerdecz, Gerdes, Gerdich, Gerdina, Gerdocz, Gerdos, Gergur*¹⁶; *Werbe, Werban*.

4. Analiza osobnih imena

U analiziranome registru zabilježeno je 2165 nositelja osobnih imena. Oni su se imenovali s otprilike 400 varijanata 112 etimološki različitih osobnih imena.

U sljedećoj tablici donosimo popis najčešćih varijantnih imena (s više od 30 nositelja).

varijantno ime	broj nositelja
Ivan	104
Peter	101
Tomaš	77
Kirin	74

¹⁴ Zapis glasa *p* kao *ph* nalazi se samo u primjerima etimološkoga imena *Filip*, u kojemu je završno suglasnik zapisan *ph* analogijom prema početnom *ph*.

¹⁵ V. bilješku 13.

¹⁶ Ostali odrazi imena *Gregorius* zapisani su s početnim Gre- (*Gregurach, Gregor, Gregur*), što tako i interpretiramo.

varijantno ime	broj nositelja
Martin	73
Gregur	66
Blaž	62
Pavel	55
Valent	53
Matko	44
Andrej	41
Mauer	41
Emericus (lat.)	37
Simo/Šimo	37
Antol	34
Mikula	34
Matej	33
Broz	32
Luka	31
Jakov	30
Marko	30

Tablica 2. Najčešća varijantna imena

Najčešća etimološka imena (s više od 50 nositelja) jesu:

etimološko ime	broj nositelja
Ioannes	148
Georgius	128
Petrus	112
Thomas	102
Mathaeus/Mathias	92
Quirinus	80
Valens	77
Gregorius	75
Martinus	74
Blasius	66
Paulus	61
Andreas	57
Stephanus	57
Simon	55

Tablica 3. Najčešća etimološka imena

4.1. Osobna imena po podrijetlu

Iz tablica 2 i 3 vidljivo je da su najčešća osobna imena (i varijantna i etimološka) podrijetlom biblijsko-svetačka. U popisu je zabilježeno više od 1800 nositelja biblijsko-svetačkih imena, dok je nositelja imena slavenskoga podrijetla oko 130, a otprilike toliko je i nositelja imena nejasnoga podrijetla.

4.1.1. Osobna imena slavenskoga podrijetla

Najčešća osobna imena slavenskoga podrijetla jesu *Cvetko* (10 nositelja) i *Stojko* (9 nositelja), dok ostala imaju 5 ili manje od 5 nositelja. Najčešće su slavenske osnove *grd-* (17 nositelja), *mal-* (16), *cvět-* (10) i *stoj-* (10). Imena ostalih slavenskih osnova imaju manje od 10 nositelja.

osobno ime slavenskoga podrijetla	broj nositelja
Cvetko	10
Stojko	9
Grdec	5
Milko	5
Stanša	5
Mali	4
Smolko	4
Dragec	3
Grde	3
Grdina	3
Kos	3
Malec	3

Tablica 4. Najčešća osobna imena slavenskoga podrijetla

Među osobnim imenima slavenskoga podrijetla najviše je izvedenih i pokraćanih imena, dok su samotvorna i složena imena rijetka. Zabilježena su tri složena muška osobna imena: *Ostoja*, *Radoslav* i *Radivoj* te jedno složeno žensko osobno ime – *Mirosava*. Samotvorna su muška imena u registru *Kavran* (< *kavran* 'gavran'), *Gmaz*¹⁷, *Golub*, *Kos* i *Vuk* – sva su postala od naziva životinja. Samotvorno žensko ime *Roža* postalo je od naziva cvijeta.

Izvedena i pokraćena imena tvorena su od pridjevskih, imeničkih i glagolskih osnova. Najplodnije su osnove *grd-* (*Grdak*, *Grde*, *Grdec*, *Grdeče*, *Grdeš*, *Grdić*, *Grdina*, *Grdoč*, *Grdoš*) i *mal-* (*Mali*, *Malec*, *Malek*, *Maleša*, *Maljanec*, *Maj(e)hen*

¹⁷ Osobno ime *Gmaz* nije se očuvalo do suvremenoga doba. Imena iste motivacije zabilježena su u izvorima s područja sjeverozapadne Hrvatske, koji potječu iz XIII. stoljeća. Često takva imena nalazimo i u registrima te u popisima iz XV. stoljeća (usp. Mažuranić 1975, I: 321–322).

i žensko ime *Malka*). Uz njih zabilježena su i imena od pridjevskih osnova *běl-* (*Belko*), *črn-* (*Črne*, *Črnec*; žensko ime *Črnka*), *drag-* (*Dragec*, *Dragoša*, *Dragša*), *grub-* (*Grubša*), *lěp-* (*Lepko*), *mil-* (*Milek*, *Milko*, *Milša*), *rad-* (*Radak*, *Radić*, *Radko*, *Radoj*, *Radoša*), *vesel-* (žensko ime *Vesa*), *vran-* (*Vrance*, *Vranić*), *živ-* (*Živko*).

Osobna su imena tvorena i od imeničkih osnova *ban* (*Ban*, *Banek*, *Banko*), *brat* (*Brajko*), *bur* (*Burko*), *cvět* (*Cvetko*, *Ceja*), *golub* (*Golub*), *smola* (*Smolko*), *vuk* (*Vučak*, *Vukašin*, *Vuke*, *Vukec*, *Vukle*) te od glagolskih osnova *bor(iti)* (*Borek*, *Borko*), *bud(iti)* (*Budko*), *goj(iti)* (*Gojan*), *ljub(iti)* (*Ljubec*), *sta(ti)*: *stan-* (*Stanec*, *Staniša*, *Stanok*, *Stanša*), *stoj-* (*Stojko*, *Stojša*), (*v*)*lad(ati)* (*Lade*, *Ladeta*, *Laduš*).

4.1.1.1. Muška osobna imena slavenskoga podrijetla

imenska osnova	samotvorna i složena imena	izvedena i pokraćena imena
ban-	<i>Ban</i>	<i>Bane</i> , <i>Banek</i> , <i>Banko</i>
běl-		<i>Bělko</i>
bor-		<i>Borek</i> , <i>Borko</i>
bra(t)-		<i>Brajko</i>
bud-		<i>Budko</i>
bur-		<i>Burko</i>
cvět-		<i>Ceja</i> , <i>Cvětko</i>
črn-		<i>Črne</i> , <i>Črnec</i>
drag-		<i>Dragec</i> , <i>Dragoša</i> , <i>Dragša</i>
dudl- ¹⁸		<i>Dudlič</i>
gavran-	<i>Kavran</i>	
gmaz-	<i>Gmaz</i>	
goj-		<i>Gojan</i>
golub-	<i>Golub</i>	
grd-		<i>Grdak</i> , <i>Grde</i> , <i>Grdec</i> , <i>Grdeč</i> , <i>Grdeče</i> , <i>Grdeš</i> , <i>Grdić</i> , <i>Grdina</i> , <i>Grdoč</i> , <i>Grdoš</i>
grub-		<i>Grubša</i>
kos-	<i>Kos</i>	

¹⁸ U XIV. stoljeću zabilježeno je osobno ime *Dudьль* (ARj II: 853). Formalno, osobnoimenska osnova može biti *dudl-* (usp. *dudla* 'vrsta dljeta', *dudliti* 'jako sisati' ARj II: 853) ili *dud-* (usp. *Dud* 'muško ime', *dud* 'morus', *duda* 'sviraljka', ARj II: 852).

imenska osnova	samotvorna i složena imena	izvedena i pokraćena imena
(v)lad-		<i>Lade, Ladeta, Laduš</i>
lěp-		<i>Lěpko</i>
ljub-		<i>Ljubec</i>
mal-		<i>Majhen¹⁹, Malec, Maľjanec, Malek, Maleša, Mali</i>
mil-		<i>Milek, Milko, Milša</i>
rad-	<i>Radoslav, Radivoj</i>	<i>Radak, Radić, Radko, Radoj, Radoša</i>
smol-		<i>Smolko</i>
stan-		<i>Stanec, Staniša, Stanok, Stanša</i>
stoj-	<i>Ostoja</i>	<i>Stojko, Stojša</i>
vran-		<i>Vranec, Vranić</i>
vuk-	<i>Vuk</i>	<i>Vučak, Vukašin, Vuke, Vukec, Vukle</i>
živ-		<i>Živko</i>

Tablica 5. Muška osobna imena slavenskoga podrijetla prema imenskoj osnovi

4.1.1.2. Ženska osobna imena slavenskoga podrijetla

imenska osnova	samotvorna i složena imena	izvedena i pokraćena imena
<i>črn-</i>		<i>Črnka</i>
<i>mal-</i>		<i>Malka</i>
<i>mir-</i>	<i>Mirosava</i>	
<i>ruža</i>	<i>Roža</i>	
<i>vesel-</i>		<i>Vesa</i>

Tablica 6. Ženska osobna imena slavenskoga podrijetla prema imenskoj osnovi

¹⁹ U starijemu registru zapisano je *Mayechen*. Potvrde lika *Majcen* pronašli smo u još nekim dokumentima s kraja XV. stoljeća s područja sjeverozapadne Hrvatske. Ime *Majcen* nalazimo u popisu desetine na području cesargradskoga vlastelinstva 1487. te na području trakošćanskoga vlastelinstva 1484. godine (HR-NAZG, ACA, sv. 22, br. 7b). Mnogo je više pridjevaka i prezimena koja su motivirana tim imenom, a najstarije im potvrde nalazimo također u XV. stoljeću. U ARj (VI: 385) potvrđeni su pridjev *majahan* i prezime *Majcen*.

4.1.2. Osobna imena stranoga podrijetla

Najviše osobnih imena stranoga podrijetla jesu imena biblijskoga i/ili svetačkoga podrijetla, no zabilježena su i neka imena stranoga podrijetla koja se ne mogu smatrati biblijsko-svetačkima, npr. *Šafar*, *Trespius*.

Brojne su potvrde osobnih imena biblijskoga i svetačkoga podrijetla u latin-skome liku: *Anna*, *Andreas*, *Augustinus*, *Barnabas*, *Briccius*, *Caspar*, *Cecilia*, *Clemens*, *Demetrius*, *Dyonisius*, *Elena*, *Elizabeth*, *Emericus*, *Philip*, *Gallus*, *Gregorius*, *Iacob*, *Laure(n)tius/Laurencius*, *Marcus*, *Matheas/Mathias/Mathyas*, *Michael*, *Petrus*, *Sidonius/Sydonius*, *Simon/Symon*, *Vrbanus*. Za takva imena ne možemo znati u kojemu su se liku stvarno upotrebljavala. Međutim, brojne su i potvrde hrvatskih odraza biblijsko-svetačkih imena te od njih izvedenih i pokraćenih imena. Imena s većim brojem nositelja imaju i bogatija tvorbeno gnijezda. Ipak, neka imena s relativno velikim brojem nositelja imaju mali broj varijantnih imena, npr. *Ambrosius*, *Fabianus*, *Marcus*.

4.1.2.1. Muška osobna imena biblijskoga i/ili svetačkoga podrijetla

etimološko ime	temeljna imena	izvedena i pokraćena imena
Ambrosius		<i>Broz</i>
Andreas	<i>Andreas</i> , <i>Andrej</i> <i>Endrej</i> <i>Jondrej</i>	<i>Andrejec</i> , <i>Andraš</i> <i>Endrić</i>
Antonius	<i>Antol</i> , <i>Jantol</i>	<i>Antolek</i> , <i>Antolec</i> , <i>Antolić</i> <i>Antonec</i>
Augustinus	<i>Augustinus</i>	
Barnabas	<i>Barnabas</i>	
Bartholomaeus	<i>Baltor</i> <i>Bartol</i> , <i>Bartal</i>	<i>Baltorec</i> , <i>Balša</i> <i>Barko</i>
Benedictus	<i>Benedik</i>	<i>Bene</i> , <i>Benek</i> , <i>Benko</i> , <i>Benša</i> , <i>Bencek</i> , <i>Bence</i> ²⁰ , <i>Bedenko</i> , <i>Bedek</i> , <i>Bedić</i>
Bernardus		<i>Brle</i> , <i>Brlić</i>
Blasius	<i>Blaž</i>	<i>Blažić</i> , <i>Blažek</i>
Briccius		<i>Brcko</i>
Caspar	<i>Caspar</i>	
Chrysogonos		<i>Križan</i> , <i>Grižan</i> ²¹

²⁰ HJP ovo ime interpretira kao pokraćeno od *Vincent* u južnim krajevima.

²¹ Maretić (1886: 90) ima zabilježena imena *Gržan* i *Križan* (*Chrysogonus* itd.). ARj (III: 484) s. v. *Gržan* navodi da je vjerojatno hipokoristik od *Grgur*.

etimološko ime	temeljna imena	izvedena i pokraćena imena
Laurentius	<i>Laurentius</i> <i>Lovrenec</i> ²⁷	<i>Lovren, Lovrenić</i>
Leonardus	<i>Lenard</i>	
Lucas	<i>Lucas</i> <i>Luka</i>	<i>Luke, Lukše, Lukša, Lukac</i>
Marcus	<i>Marcus</i> <i>Marko, Markuš</i> ²⁸	<i>Marša</i> ²⁹
Martinus	<i>Martin</i>	<i>Martinec</i>
Mathaeus/Mathias	<i>Matheas, Matej</i> <i>Mathias</i>	<i>Matejec</i> <i>Matko, Matkec, Matoša,</i> <i>Mateša, Matak</i>
Maurus	<i>Mauer</i>	<i>Mavrić</i>
Michael	<i>Michael</i> <i>Mihal</i> <i>Mihovil</i>	<i>Mihalić</i> <i>Mihaneč, Mihina,</i> <i>Mihonek, Mihović</i>
Nicolaus	<i>Mikula</i> <i>Miklouš</i>	<i>Mike</i> ³⁰ , <i>Mikec, Miko,</i> <i>Mikoč, Mikša, Mikše,</i> <i>Mikuš</i>
Paulus	<i>Pavel</i>	<i>Pavek, Pavlek, Pavlić</i> <i>Pale, Palek</i>
Petrus	<i>Petrus, Peter</i>	<i>Pere, Perić, Peroš</i> <i>Pete, Petov, Petek</i> <i>Petrić, Petrak</i>
Philippus	<i>Filip</i>	
Quirinus	<i>Kirin</i>	<i>Kića, Kire, Kirenec, Kirko</i> <i>Kirša</i>
Sidonius	<i>Sidonius, Sidon</i>	<i>Sid, Side, Sidek</i>
Simon	<i>Simon/Šimon, Simun/</i> <i>Šimun</i>	<i>Sime/Šime, Simko/Šimko</i>

²⁷ Može se interpretirati kao temeljno ili kao izvedeno ime od *Lovren* + *-ec*.

²⁸ Može se interpretirati kao jedan od temeljnih odraza ili kao ime izvedeno sufiksom *-uš*.

²⁹ Može biti i od *Marianus*.

³⁰ Osnova *Mik-* može biti i od *Michael*.

etimološko ime	temeljna imena	izvedena i pokraćena imena
Stephanus	<i>Stephanus, Stephan Stepan</i>	<i>Stepanec, Stepe, Stepec, Stepić, Stepko, Stepoja, Stepoje</i>
Thaddeus	<i>Tadej</i>	
Thomas	<i>Thomas, Tomaš³¹, Toma</i>	<i>Tomašek, Tomašić, Tomašin, Tome, Tomec, Tomko, Tomša, Tomše</i>
Urbanus	<i>Urbanus, Vrban</i>	<i>Vrbe, Vrbić</i>
Valens	<i>Valent, Valenc</i>	<i>Vale, Valek, Valić</i>
Vitus	<i>Vid</i>	<i>Vide, Vidko</i>

Tablica 7. Muška osobna imena biblijskoga i/ili svetačkoga podrijetla prema etimološkome imenu

Neka imena mogu biti izvedena od više imenskih osnova. Takve su osnove: *Dom-*: *Damianus, Dominicus, Domnius, Domagoj*; *Fer-*: *Ferencz, Ferdinand*; *Kir-*: *Quirinus, Kyrillos*; *Mar-*: *Marcus, Marianus*; *Mik-*: *Michael, Nikolaus*; *Tom-*: *Thomas, Tomislav*. U građi su zabilježena temeljna imena *Quirinus* i *Kyrillos* te *Michael* i *Nicolas*, pa njihove izvedenice navodimo kod obaju imena. Kod ostalih višeznačnih osnova zabilježeno je samo po jedno temeljno ime, pa njemu dajemo prednost kod navođenja izvedenih imena.

4.1.2.2. Ženska osobna imena biblijskoga i/ili svetačkoga podrijetla

etimološko ime	temeljna imena	izvedena i pokraćena imena
Agatha		<i>Jagica</i>
Agnesa	<i>Janja</i>	
Anna	<i>Anna, Jana</i>	
Catharina		<i>Kata</i>
Cecilia	<i>Cecilija</i>	
Domnia		<i>Domka</i>
Elizabeth	<i>Elizabeth</i>	
Helena	<i>Elena, Jelena</i>	<i>Jela, Jelka</i>
Lucia	<i>Lucia</i>	
Margareta	<i>Margeta</i>	<i>Mareča</i>
Marina	<i>Marina</i>	

³¹ Može se interpretirati kao temeljno osobno ime ili osobno ime izvedeno sufiksom *-aš*.

etimološko ime	temeljna imena	izvedena i pokraćena imena
Sidonia	<i>Sida</i>	
Ursula	<i>Ursa</i>	

Tablica 8. Ženska osobna imena biblijskoga i/ili svetačkoga podrijetla prema etimološkome imenu

4.2. Izvedena i pokraćena osobna imena

Većina nositelja nosi temeljna osobna imena (gotovo 1400 nositelja nosi oko 100 temeljnih osobnih imena). Izvedena i pokraćena imena zabilježena su kod manje nositelja (oko 760), ali je veća raznolikost samih imena (oko 280 varijantnih izvedenih i pokraćenih imena). Izvedena i pokraćena imena nalazimo i među osnovama biblijsko-svetačkoga podrijetla i među osnovama slavenskoga podrijetla. U građi je zabilježeno oko 35 različitih sufikasa. Broj sufikasa ovisi o tome smatramo li sufikse poput *-oj*, *-oja*, *-oje* različitim sufiksima ili različitim varijantama istoga sufiksa. Mi ih ovdje smatramo varijantama istoga sufiksa (tako npr. i Maretić 1886 i Splitter-Dilberović 1966). Broj sufikasa ovisi i o interpretaciji pojedinih osobnih imena (npr. *Lucach* – *Lukac* ili *Lukač*). U ovaj popis nisu uključena imena koja su zacijelo pogrešno zapisana: npr. u popisu je zapisano *Kerdasa*, što bi se čitalo *Krdaša*. Međutim, nije jasno kako treba tumačiti osnovu *krd-*, a i u starijemu popisu na tome mjestu stoji ime *Grdoš* (*Gerdos*)³².

Slijedi popis potvrđenih sufikasa s primjerima osobnih imena.

4.2.1. Muška osobna imena sufiksalne tvorbe

<i>-ø</i>		<i>Crk/Cerk</i> ³³ , <i>Jurk</i>
<i>-a</i>		<i>Ceja</i> , <i>Greka</i> ³⁴
<i>-ac</i>	BS ³⁵	<i>Gregurac</i> , <i>Lukac</i> ³⁶
<i>-ač</i>	BS	<i>Lukač</i> ³⁷
<i>-aj</i>	BS	<i>Kosmaj</i>

³² Usp. str. 34.

³³ Nesigurna interpretacija. Ime je zapisano kao *Cherk*, a u popisu se dvaput nalazi i prezime od toga imena, *Cherkouich*. Može biti *Crk* (usp. ARJ I: 826, prema glagolu *crkati*) ili *Cerk* (usp. HJP s. v. Čiril hipokoristik *Cerko* i prezime *Cerković*, prema etimološkome *Čiril*).

³⁴ Može biti od iste osnove kao ime *Grekaš*, usp. bilješku 47.

³⁵ Kratice: BS biblijsko-svetačko, N narodno.

³⁶ Ime je zapisano kao *Lucach*. Moguće je čitanje *Lukac* i *Lukač*. U ARJ je zabilježeno samo *Lukač* (ARJ VI: 208), Maretić ima *Lukač* (Maretić 1886: 86) te prezime *Lukčić* koje izvodi od osobnoga imena *Lukac* (Maretić 1886: 140).

³⁷ V. prethodnu bilješku.

-ak	BS	<i>Petrak, Matak</i>
	N	<i>Bošnjak, Grdak, Radak, Wučak</i>
-an	BS	<i>Križan, Grižan</i>
	N	<i>Gojan</i>
-aš	BS	<i>Andraš, Francijaš, Ilijaš, Tomaš</i>
-ašin	N	<i>Vukašin</i>
-e	BS	<i>Bane, Brle, Frane, Ive, Jake, Jure, Kire, Kuše, Luke, Mike, Pale, Pere, Pete, Sime/Šime, Stepe, Side, Tome, Vale, Vrbe, Vide, Bence, France</i> ³⁸
	N	<i>Bane, Črne, Grde, Lade, Vuke</i>
-ec	BS	<i>Andre(je)c, Antolec, Antonec, Baltorec, Domec, Emrišec, Franec, Ivanec, Jakec, Janec, Kirenec, Lovrenec</i> ³⁹ , <i>Martinec, Matkec, Mate(je)c, Mikec, Palec, Pavec, Stepanec, Stepec, Tomec, Valec</i>
	N	<i>Črnec, Dragec, Grdec, Ljubec, Malec, Planec, Stanec, Vranec, Vukec</i>
-eče	N	<i>Grdeče</i>
-ek	BS	<i>Anek, Antolek, Bedek, Bencek, Benek, Blažek, Đurek, Franek, Ivek, Jurek, Juršček, Palek, Pavlek, Petek, Sidek, Tomašek, Valek</i>
	N	<i>Banek, Borek, Malek, Milek</i>
-eš, -eša	BS	<i>Mateša</i>
	N	<i>Grdeš, Maleša</i>
-eta	N	<i>Ladeta</i>
-hen	N	<i>Maj(e)hen</i>
-i	BS	<i>Juri</i> ⁴⁰
	N	<i>Mali</i>
-ica	BS	<i>Jurica</i>

³⁸ Imena *Bence* (od *Benedictus* ili *Vincentius*) i *France* (od *Franciscus*) mogu sadržavati sufiks *-ce* ili *-e*. Samostalni sufiks *-ce* ima Maretić (1886: 141) i pod njim navodi samo ime *France*; ima i složene sufikse *-cek* (s primjerima *Francek*, *Franceković*) i *-ceta* (s primjerima *Bencetić*, *Francetić*). S obzirom na to da se sufiks *-ce* ne pojavljuje u drugim osobnim imenima, a u osobnim imenima *Bence* i *France* *-c-* može biti i dio osnove, ovdje ih navodimo pod sufiksom *-e*.

³⁹ Usp. bilješku 27.

⁴⁰ Gotovo 30 puta zabilježen je imenski lik *Iui* s oznakom kraćenja. Vjerojatno je riječ o imenu *Juri*. Lik *Juri* jedan je od najčešćih likova u *Urbaru nemškega viteškega reda iz 1490*. (Kos 1991: 199–230). U drugim sličnim izvorima iz XV. stoljeća pojavljuje se vrlo sporadično, primjerice u *Popisu podložnika vlastelinstva Bosiljevo* (HR-NAZG, ALC, sv. II, br. 228).

-ić	BS	s prezimenom: <i>Bedić, Blažić, Endrić, Ivanić⁴¹, Jakić, Mihović, Pavlič, Perić, Petrić⁴², Petrić, Vrbić</i> bez prezimena: <i>Antolić, Bedić, Blažić, Brlić, Lovrenić, Mavrić, Mihalić, Stepić, Tomašić, Valić</i>
	N	<i>Dudlić, Grdić, Radić, Vranić</i>
-in, -ina	BS	<i>Ivin, Tomašin</i>
	N	<i>Grdina</i>
-iša	BS	<i>Daniša</i>
	N	<i>Staniša⁴³</i>
-ko	BS	<i>Barko, Bedenko, Benko, Brcko, Domko, Franko, Đurko, Ivanko, Ivko, Janko, Jurko, Kirko, Kurko, Matko, Simko/Šimko, Stepko, Tomko, Vidko</i>
	N	<i>Banko, Belko, Borko, Brajko, Budko, Burko, Cvetko, Lepko, Milko, Radko, Smolko, Stojko, Živko</i>
-le	N	<i>Vukle</i>
-man	BS	<i>Jurman</i>
-o	BS	<i>Čurilo⁴⁴, Miko</i>
-oč	BS	<i>Mikoč</i>
	N	<i>Grdoč</i>
-oj, -oja, -oje	BS	<i>Stepoja, Stepoje</i>
	N	<i>Radoj</i>
-ok	N	<i>Stanok</i>
-oš, -oša	BS	<i>Peroš, Matoša</i>
	N	<i>Grdoš; Dragoša, Radoša</i>
-ov	BS	<i>Petov⁴⁵</i>
-ša, -še	BS	<i>Balša, Benša, Domša, Fekša⁴⁶, Grekša⁴⁷, Jakša, Jurša, Kirša, Lukša, Marša, Mikša, Tomša; Janše, Lukše, Mikše, Tomše</i>
	N	<i>Dragša, Grubša, Milša, Stanša, Stojša, Tajša</i>

⁴¹ Zapis izgleda kao *Iwanich*, što bi bila jedina potvrda toga imena, a zabilježeno je *Iwanich* kao prezime. Moguće je da je riječ o imenu *Ivanec*, koje ima još dvije potvrde.

⁴² Nema zapisano prezime, nego „filiast(er) sac(e)rdot(is)”, pa je jasno da je riječ o osobnome imenu.

⁴³ U imena *Daniša* i *Staniša* može se izdvojiti sufiks *-iša* ili *-ša*.

⁴⁴ Usp. bilješku 22.

⁴⁵ Sumnjiv sufiks, možda pogrešno zapisano pod utjecajem imena *Jakov* u sljedećemu retku.

⁴⁶ Možda prema mađarskome *Ferencz* (odrazu imena Franciscus).

⁴⁷ Zabilježeno kao prezime u ARJ; možda od *Gregorius* (*Greg-* + *-ša*) ili od *Grek* 'Grk' < lat. *Graecus*.

-uš	BS	<i>Ivanuš, Markuš, Mikuš</i>
	N	<i>Laduš</i>

Tablica 9. Muška osobna imena prema tvorbenim sufiksima

Najproduktivnije su tvorbe na $-e^{48}$, $-ec$, $-ek$, $-ić$, $-ko$ i $-ša$. Svaki od tih sufikasa sudjeluje u tvorbi više od 15 osobnih imena. Samo po jedno ime izvedeno je sufiksima $-aj$, $-ašin$, $-eče$, $-hen$, $-eš$, $-i$, $-ica$, $-le$, $-man$, $-ok$, $-ov$.

Sufiksi zapisani kao $-ech$ i $-ecz$ mogu se interpretirati kao $-ec$ ($< -^*bc$) ili $-eč$. S obzirom na to da je sufiks $-ec$ ($< -^*bc$) produktivniji, ovdje sva imena navodimo pod tim sufiksom. U literaturi je također većina imena s našega popisa zabilježena sa sufiksom $-ec$ ($< -^*bc$), dok se kao tvorenice sufiksom $-eč$ navode osobna imena *Ljubeč* i *Maleč* (Maretić 1886: 99).

Sufiks $-ić$ zapisan je na dva načina: $-ich$ i $-icz$. Prvi je način mnogo češći. S obzirom na to da uz neka osobna imena nisu zapisana prezimena, a taj je sufiks plodan i u tvorbi osobnih imena i prezimena, ponekad ne možemo biti sigurni je li riječ o osobnome imenu ili o prezimenu. Ovdje smo razdvojili imena na $-ić$ uz koja su zapisana prezimena od onih koja su samostalna. Samostalna imena na $-ić$ moguće je interpretirati i kao prezimena.

Sufiks $-ša$, $-še$ zapisan je kao $-sa$, $-se$ te kao $-xa$, $-xe$ kad imenska osnova završava na k ili g (*Draxa – Drakša, Iaxa – Jakša, Luxa – Lukša, Mixa – Mikša*).

4.2.2. Ženska osobna imena sufiksalne tvorbe

$-a$	N	<i>Vesa</i>
$-eča$		<i>Mareča</i>
$-ica$	BS	<i>Jagica</i>
$-ka$	N	<i>Črnka, Malka</i>
	BS	<i>Domka, Jelka</i>

Tablica 10. Ženska osobna imena prema tvorbenim sufiksima

I kod ženskih osobnih imena prevladavaju temeljna imena. Zabilježeno je 7 izvedenih i pokraćenih ženskih imena. Među njima najbrojnija su ona izvedena sufiksom $-ka$. Malobrojni ostali sufiksi sudjelovali su u tvorbi samo po jednoga osobnog imena.

⁴⁸ U literaturi se obično dvosložna imena na multi sufiks ($-\emptyset$) te na $-a$, $-e$ i $-o$ nazivaju pokraćenima.

4.3. Nejasna osobna imena

Neka osobna imena ostala su bez interpretacije. Moguće je da su pogrešno zapisana ili je riječ o rijetkim i slabo poznatim imenima. Primjeri su takvih osobnih imena: *Brachtas, Kachech, Kicha, Muhich, Muna, Mundek, Munech, Munyas, Pucek, Salko, Sanko, Segra, Sola, Verna*.

5. Zaključak

U ovome radu obrađeno je gotovo 2200 osobnih imena zabilježenih u registru crkvene desetine u Gorici iz 1464. godine. Riječ je o jednome od najstarijih, ali i najopsežnijih registara crkvene desetine u Hrvatskoj. Usto, riječ je o vrelu stotinjak godina starijemu od Tridentskoga koncila (1563.), na kojemu je, među ostalim, određeno da se djeci nadijevaju imena biblijskoga i svetačkoga podrijetla.

U obradi su osobna imena klasificirana prema podrijetlu i prema tvorbi. Pokazalo se da su imena biblijsko-svetačkoga podrijetla mnogo brojnija nego imena slavenskoga podrijetla. To pokazuje da je dominacija imena biblijsko-svetačkoga podrijetla počela puno prije Tridentskoga koncila.

Najčešća su etimološka imena *Ioannes, Georgius, Petrus* i *Thomas*, a najčešća varijantna imena jesu *Ivan, Petar, Tomaš* i *Kirin*. Velik broj nositelja osobnoga imena *Kirin* živio je na području gdje su crkve posvećene tomu svecu. Drugim riječima, moguće je povezati primjer lokalne pobožnosti ili štovanje pojedinoga sveca s povećanim brojem nositelja svetačkoga imena (ili s povećanim nadijevanjem pojedinoga svetačkog imena). Imena s najvećim imenskim gnijezdima jesu *Ivan* i *Juraj*. U registru očekivano prevladavaju temeljna imena, a izvedena i pokraćena imena pokazuju veliku raznolikost sufikasa.

Ovaj rad doprinosi proučavanju hrvatske povijesne antroponimije te može poslužiti za buduća istraživanja hrvatskoga osobnoimenskog repertoara koji pretihodi Tridentskomu koncilu.

Literatura

- Adamček, Josip. 1980. *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV. do kraja XVII. stoljeća*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
- ARJ = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I. – XXIII. 1880. – 1976. Zagreb: JAZU.
- Brgles, Branimir; Čilaš Šimpraga, Ankica. 2016. Prilog proučavanju osobnih imena u 16. stoljeću (na primjeru vlastelinstava Susedgrad i Donja Stubica). *Folia onomastica Croatica*, 25, Zagreb, 21–51.
- Grgin, Borislav. 2001. *Počeci rasapa: Kralj Matijaš Korvin i srednjovjekovna Hrvatska*. Zagreb: Ibis grafika.
- Herkov, Zlatko. 1956. *Građa za financijsko-pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske*, I – II. Zagreb: JAZU.
- HJP = *Hrvatski jezični portal*. Zagreb: Znanje d. o. o. – Srce. <https://hjp.znanje.hr> (pristupljeno 6. listopada 2022.).
- Kekez, Hrvoje. 2011. *Plemićki rod Babonića do kraja 14. stoljeća*. Doktorski rad. Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.
- Kos, Dušan. 1991. *Urbarji za Belo krajino in Žumberk : (15.-18. stoletje)*, I. – II. Ljubljana: SAZU – Znanstvenoraziskovalni center SAZU – Zgodovinski inštitut Milka Kosa.
- Lopašić, Radoslav. 1895. *Oko Kupe i Korane*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Maretić, Tomo. 1886. O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba. *Rad JAZU*, 82, Zagreb, 69–154.
- Mažuranić, Vladimir. 1975. *Prinosi za hrvatski pravno-povijesni rječnik*, I. – II. Zagreb: Informator.
- Splitter-Dilberović, Vera. 1966. *Beiträge zur Bildung der serbokroatischen Personennamen*. Meisenheim am Glan: Verlag Anton Hain.
- Szeberényi, Gábor. 2012. Plemići, predijalci i iobagiones castri Rovišća u 13. i 14. stoljeću. *Zbornik Odsjeka povijesnih znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, 30, Zagreb, 31–55.

Vrela

- HR-NAZG = Nadbiskupijski arhiv u Zagrebu
HR-HDA = Hrvatski državni arhiv
ACA = fond Acta capituli antiqua
ALC = fond Acta loci credibilis

First Names in 1464 Church Tithe Registry of Gorica District

Summary

Tithe registries are valuable onomastic sources as they abound in attestations of first names. The tithe registry of Gorica district from 1464 is one of the oldest church tithe registries in Croatia. It is also one of the largest tithe registries given that it contains more than 2000 first names from almost 80 villages. It contains names of judges, judicial clerks, landholders and foreigners. The registry was handwritten in Latin and has not been studied or published in print yet. In the 15th century the historical Gorica church tithe district was situated in Slavonia, the central part of the medieval Kingdom of Croatia. The area was very densely populated until the commencement of Ottoman incursions, when massive waves of migrants started emigrating towards the northwest.

This paper gives an onomastic analysis of first names in the tithe registry of Gorica district. The inventory of first names is analyzed from etymological, typological and historiographical point of view. First names are classified according to their origin and formation.

The main goal of this paper is to propose a significant contribution to the research of Croatian historical anthroponymy, and especially anthroponymy of the late Middle Ages. Our data is comparable to earlier analysis of historical sources, from different Croatian territories in the 15th century. In this respect this data acknowledges many similarities to other Croatian regions.

Contrary to the traditional paradigm of European onomastics, according to which the middle of the 16th century represents a watershed moment (the Council of Trent) which greatly influenced the use of Christian first names and family names, the 1464 Gorica district registry is (another) historical source confirming that these processes started much earlier.

Ključne riječi: onomastika, regionalna povijest, XV. stoljeće, povijesna antroponi-
mija, osobna imena, Banovina

Keywords: onomastics, regional history, 15th century, historical anthroponymy,
first names, Croatian region of Banovina

